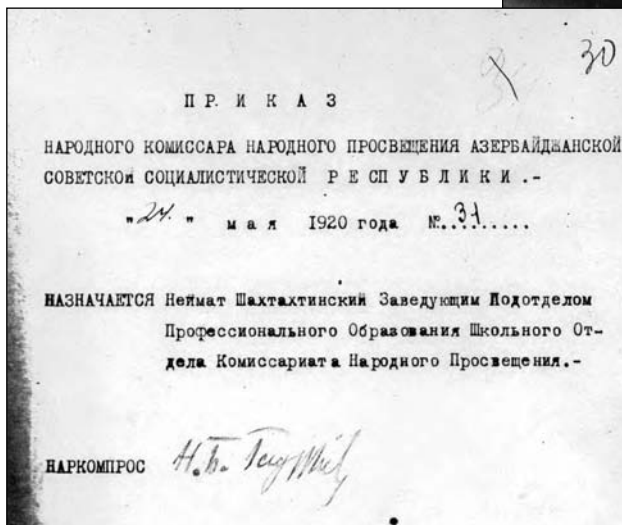

(Əvvəli ötən sayımızda)

Bakı Politeknik Məktəbinin direktorunun Ticarət və Sənaye Nazirliyinə təqdim etdiyi siyahıda bir çox alətlərlə yanaşı, yerli istehsal olan revolver dəzgahı (təkmilləşdirilmiş tokar dəzgahı), ingilis tipli tokar dəzgahı, alman tipli "Rapid" və fransız tipli "Prefekt" tokar dəzgahları da qeyd edilirdi. Bakı Politeknik Məktəbinin direktorunun Böyük Britaniyanın qərargah idarəsinə, polkovnik Valtona ünvanladığı 9 may 1919-cü il tarixli 209Nəli məktubda qeyd edilirdi ki, "Bakı Politeknik Məktəbindən müsadirə edilmiş dəzgah, alət və ləvazimatlar hazırda Nijne-Priyutski (indiki Süleyman Rəhimov küçəsi-R.S) küçəsində yerləşən Kopileviç zavodundadır.

Siyahıda qeyd olunan Politeknik məktəbinə məxsus əmlakın geri qaytarılması haqqında müvafiq şəərncam verməyinizi sizdən xahiş edirəm". Bakı Politeknik Məktəbinin direktoru tərəfindən mahiyyət-cə oxşar məktub 1919-cu il martın 6-da Bakıda Müttəfiq qüvvələrin komandanı general Tomsona da göndərilmişdir. Bakı Politeknik Məktəbinin əmlakının geri qaytarılması məsələsinin tənzimlənməsi məqsədilə Azərbaycan Respublikası Rabitə yolları Nazirliyi tərəfindən komissiya təşkil edilmiş və həmin komissiyada Neymətulla Şahtaxtinski Bakı Politeknik Məktəbinin nümayəndəsi təyin edilmişdir. Bu haqda ona 1919-cu il mayın 14-də 217 Nəli vəsiqə verilmişdir. Neymətulla bəy Bakı Politeknik Məktəbinə məxsus əmlakın məktəbə qaytarılması üzrə yaradılmış komissiyanın işində fəal iştirak etmişdir.

Əmlakın məktəbə qaytarılması məqsədilə komissiyanın keçirdiyi baxış zamanı Neymətulla Şahtaxtinski dəzgahların tanınması üçün Yevgeniy Petroviç Kuznetsov, İvan Spiridonoviç Derevenko və Mixail Petroviç Karpovu şahid kimi gətirib çıxarmış və müəyyən edilmişdir ki, dəzgahlar heçqətən də Bakı Politeknik Məktəbinə məxsusdur. Bakı Politeknik Məktəbinin Rabitə yolları Nazirliyinin avtobazasında olan əmlakın qaytarılması haqqında akt tərtib edilərək komissiya üzvləri və şahidlər tərəfindən imzalanmışdır.

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti hökumətinin 25 avqust 1919-cu il tarixli qərarı ilə Neymətulla Şahtaxtinski Xalq Maarif Nazirliyinin peşə təhsili şöbəsinin rəisi vəzifəsinə təyin edilmişdir. Neymətulla Şahtaxtinskinin azərbaycanlı müsəlman

İlk mütəxəssislərdən biri

Mühəndis-metallurq Neymətulla bəy Şahtaxtinski Azərbaycanın maarif fədailərindən idi

gənclərin peşə təhsilinə cəlb olunması və onların peşə ixtisaslarına yiyələnməsi istiqamətində müəyyən rol və xidmətləri olmuşdur. Qeyd edirik ki, 1919-cu ildə Bakı Politeknik Məktəbinin elektro-mexanika; neft-sənaye; memarlıq-inşaat şöbələrində təhsil alan cəmi 347 şagirddən 44-ü müsəlman, Bakı Politeknik Məktəbinin nəzdindəki peşə məktəbinin çilingərlik, xarxatlıq; heykəltəraşlıq - daşyonma; pərçimləmə və minalama işləri şöbələrində isə təhsil alan cəmi 108 şagirddən 11-i müsəlman idi. Şagirdlərə peşələrin lazımı səviyyədə öyrədilməsində Neymətulla Şahtaxtinskinin rəhbərlik etdiyi məktəb emalatxanalarının böyük rolu olmuşdur.

Xalq Maarif Nazirliyi Bakı şəhərində 4 sinifli qadın peşə məktəbinin açılması və 1919-cu ildə onun təchiz edilməsi və saxlanılması haqqında qanun layihəsini, qanun layihəsinə dair izahatnaməni, məktəbin təchiz edilməsi və saxlanması xərclərinin ümumi smetasını hazırlayaraq baxılmaq üçün 1919-cu ilin oktyabrında Nazirlər Şurasının sədrinə təqdim etmişdir.

masi tələb olunur ki, onun da 262.000 rublu məktəbin avadanlıqla təmin edilməsi, 134.583 rubl 32 qəp. məktəbin saxlanması üçün nəzərdə tutulur. Qanun layihəsi hökumət tərəfindən bəyənildikdən sonra baxılmaq üçün parlamentin maliyyə-büdcə komissiyasına ötürülmüşdür. Qanun layihəsinə maliyyə-büdcə komissiyasının 20 noyabr 1919-cu il tarixli iclasında baxılmışdır. Həmin iclasda Xalq Maarif Nazirliyinin nümayəndəsi kimi nazirliyin peşə təhsili üzrə idarəsinin rəisi Neymətulla Şahtaxtinski iştirak etmişdir. İclasda qanun layihəsi təfsilatı ilə müzakirə edildikdən sonra qərara alınmışdır ki, Xalq Maarif Nazirliyinin hazırladığı layihəyə və xahiş olunan məbləğin miqdarına dair komissiyanın etirazı yoxdur. Bundan əlavə, komissiya hesab edirdi ki, şəxsi heyət üçün xərclər qanun layihəsi parlament tərəfindən təsdiq edildiyi vaxtdan etibarən təmin olunmalı, cari ildə məktəbin təchiz edilməsi və saxlanması üçün çəkilmiş xərclər Xalq Maarif Nazirliyinin 1919-cu ilin smetasının artıq qalıqları he-

stitutuna çevrildi. Politeknik məktəbinin binası və avadanlığı, həmçinin Rus texniki cəmiyyətinin kimyəvi laboratoriyası Politeknik İnstitutunun şəərncamına verildi. İnstitutun maddi-texniki bazasının və pedaqoji kollektivin tərkibinin möhkəmləndirilməsi məqsədilə dövlət qurumları tərəfindən maliyyə vəsaiti ayrılaraq bina yenidən qurulmuş və avadanlıqlarla təchiz edilmişdir. 1930-cu il mayın 29-da Azərbaycan Politeknik İnstitutu Azərbaycan Qiyabi Neft İnstitutu adlandırıldı. 1931-ci ildə institutun bazasında Gəncədə, Qroznıda, Ufada və İşimbayda şöbələri olan Azərbaycan Qiyabi Neft İnstitutu adlandırıldı. Neymət Şahtaxtinski Azərbaycan Qiyabi Neft İnstitutunun dosenti olmuşdur. Onun Azərbaycan Qiyabi Neft İnstitutunun energetika fakultəsinin tələbələri üçün "Metalların texnologiyası" kursu üzrə hazırladığı və 1940-cı ildə nəşr olunmuş proqram və yoxlama işləri hazırda Milli Kitabxananın müvafiq fondunda saxlanılır. Tarixi mənbələr təsdiq edir ki, Azərbaycan təhsili heçqətən də zəngin tarixi inkişaf yolunu keçmişdir. Azərbaycanda təhsil, maarif və mədəniyyətin inkişaf etdirilməsində rolü və xidməti olmuş şəxslərin fəaliyyəti xalqımız tərəfindən unudulmur, böyük hörmət və ehtiramla yad edilir. Maarif fədailərinin fəaliyyəti daima araşdırılaraq öyrənilməli, tədqiq edilməli və gənc nəslin pedaqoji biliyinin artırılmasında istifadə edilməlidir. Çünki Azərbaycan təhsil tarixinin zənginliyini, onun nailiyyətlərini dərinlən öyrənmədən hazırkı dövrdə milli məktəb quruculuğunun inkişaf perspektivlərini doğru müəyyən etmək çətin olardı. Akademik H.Əhmədovun qeyd etdiyi kimi: "Xalqımızın zəngin milli və ümumbəşəri elmi-pedaqoji dəyərlərini tədqiq etmək, onları üzə çıxarmaq, onlara yeni nəfəs vermək, gənc nəslin elmi-pedaqoji biliyinin artırılması işində ondan istifadə etmək bütün zamanlarda olduğu kimi bu gün də aktualdır".

Rafiq Səfərov
Azərbaycan Respublikası
Milli Arxiv İdarəsinin Sənədlərin
nəşri və istifadəsi şöbəsinin
baş məsləhətçisi

Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun maliyyəsi əsasında hazırlanıb.

tan məktəbin açılmasını təklif edirəm... Müsəlman qadını çoxdandır ki, köləlikdə yaşayır. Onlar indi başa düşüblər ki, vətənin qadın işçilərə ehtiyacı vardır. Qadınlar öz üzərindən hüquqsuz kölə rolunu atmağa və ərinin zəhmətinə şərik, onun dostu və köməkçisi olmağa çalışır. Artıq onlar xalqın tərəqqisi yolunda fəaliyyətsiz qalmaq, kişi əhlinin qüvvə və bacarıqlarını özlərinin maddi rifahının yaxşılaşdırılmasında istifadə etmək istəmirlər. Onların çağırışına səs verməyəm, cinayətkarına hərəkət etməmiş olaram. Ona görə də bu qanunu və ona əlavə edilmiş izahat vərəqəsinin dərc edilməsini məqsəduyğun hesab edirəm".

Qanun layihəsində qeyd edilirdi ki, Bakı şəhərində 4 sinifli qadın peşə məktəbinin açılması üçün dövlət xəzinəsindən cəmi 396.583 rub. 32 qəp. vəsaitin ayrıl-

sabına yazılmalıdır. Cari ildə məktəbin təchiz edilməsi üçün yerinə yetirilməmiş xərclər isə 1920-ci ilin smetasına daxil edilməlidir.

Cümhuriyyət hökumətinin 4 fevral 1920-ci il tarixli qərarı ilə Xalq Maarif Nazirliyinin peşə təhsili şöbəsinin rəisi Neymətulla bəy Şahtaxtinski Dövlət Nəzarəti Nazirliyinin Dəftərxanasının direktoru vəzifəsinə keçirilmişdir.

Neymətulla Şahtaxtinski Azərbaycan Respublikasında sovet hakimiyyəti qurulduqdan sonra da təhsil işçisi kimi fəaliyyətini davam etdirmişdir. Azərbaycan SSR xalq maarif komissarının 24 may 1920-ci il tarixli 31 Nəli əmri ilə o Xalq Maarif Komissarlığının məktəb şöbəsinin peşə təhsili sektorunun müdiri təyin edilmişdir. Bir qədər sonra Azərbaycan SSR Xalq Maarif Komissarlığının 13 avqust 1922-ci il tarixli 297Nəli əmri ilə Xalq Maarif Komissarlığı Baş peşə təhsili üzrə mütəfəkkirliyin tərkibinə daxil edilmiş, Xalq Maarif Komissarlığının 14 avqust 1922-ci il tarixli əmri ilə isə mühəndis Nəmet Şahtaxtinski avqustun 15-dən etibarən Texniki-peşə mədəniyyəti əvinin kitabxanasının müdiri təyin edilmişdir.

Azərbaycan İnkilab Komitəsinin sədri N.Nərimanov və xalq maarif komissarı D.Bünyadzadənin imzaladığı 16 noyabr 1920-ci il tarixli dekretlə Bakı Politeknik Məktəbi yenidən təşkil olunaraq beş fakültədən - neft sənayesi, elektromexanika, inşaat mühəndisliyi, kənd təsərrüfatı və iqtisadi fakültələrdən ibarət ali təhsil ocağına- Əzizbəyov adına Bakı Politeknik İn-